

МОТИВИ

КЪМ ПРОЕКТА НА ЗАКОН ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ЗАКОН ЗА ПЪТИЩАТА

Предложените изменения в Закона за пътищата са продължение на иницираните през 2015 г. законодателни мерки по изграждане и функциониране на електронна система за събиране на таксите за ползване на платената пътна мрежа на база на изминатото разстояние за превозни средства с обща технически допустима максимална маса над 3.5 тона (тол) и на база време за леки автомобили с обща технически допустима максимална маса до или равна на 3.5 тона (електронна винетка).

Изграждането на нови пътища и поддържането на националната пътна мрежа в България изискват значителни инвестиции, които ще подпомогнат икономическия растеж на държавата, като подобрят управлението на трафика и безопасността на движението по пътищата и ще подобрят взаимосвързаността на националните пътища.

Действащата към момента система за събиране на такси за платено ползване на пътищата генерира приходи от хартиени винетки, които са недостатъчни за покриване на нарастващите разходи за жизнения цикъл на националната пътна мрежа в България. Във връзка с необходимостта от дългосрочно и устойчиво решение, което да осигури цялостни подобрения на ефективността на системата и да предостави задължителни европейски услуги за оперативна съвместимост (ЕУЕСТ), в доклад на Световната банка, касаещ разработване на цялостна визия за въвеждането на електронна система за предоставяне на европейски услуги за електронно таксуване, изготвен на 30.09.2015г. се препоръчва следното решение:

- Електронно събиране на тол такси, базирани на изминатото разстояние за местни и чуждестранни тежкотоварни ППС с обща технически допустима максимална маса над 3.5 тона, чийто размер се изчислява посредством монтирано в превозното средство бордово устройство, регистриращо данните за изминатото разстояние с помощта на глобална навигационна сателитна система;
- Маршрутна карта, базирана на изминатото разстояние в рамките на определен времеви период, за който е валидна, за местни и чуждестранни тежкотоварни ППС с обща технически допустима максимална маса над 3.5 тона, които нямат специализирани

превозни средства и се въвежда смесена система за таксуване на различните категории пътни превозни средства на база време и на база изминато разстояние.

С цел систематизиране на специфичната нормативна уредба на условията, реда и правилата за изграждане и функциониране на смесената система за таксуване на различните категории пътни превозни средства на база време и на база изминато разстояние, законопроектът предвижда с Наредбата по чл.10, ал.7 да бъдат регулирани и условията и реда за събиране на таксите по чл.10, ал.1 и на компенсаторната такса по ал.2. Предмет на Наредбата по чл.10, ал.6 остават таксите за ползване на отделни съоръжения по републиканските пътища и за специално ползване на републиканските пътища или на части от тях. Кодификацията на уредбата относно смесената система за таксуване в един подзаконов нормативен акт създава яснота в отношенията между субектите, за които възникват права и задължения във връзка с новата електронна система за събиране на такси за платено ползване на пътищата, като се ограничават рисковете от различно тълкуване.

С оглед функционирането на тази система, Директива 2011/76/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 27 септември 2011 година за изменение на Директива 1999/62/ЕО относно заплащането на такси от тежкотоварни автомобили за използване на определени инфраструктури предвижда задължение за държавите-членки да въведат такива възможности за заплащане на дължимите такси, които позволяват на превозвачите да заплащат тол такси и такси за ползване 24 часа в денонощието, най-малко в главните търговски обекти, като се използват общоприетите начини на плащане, във и извън държавите-членки, в които те се прилагат.

Във връзка с горното и с оглед нуждата от въвеждане на адекватни механизми, които да позволят на ползвателите на платената пътна мрежа да заплащат по удобен и лесен начин дължимите такси по чл.10, ал.1 от Закона за пътищата, в законопроекта са предвидени методите за извършване на плащания, безпрепятственото ползване на които следва да се гарантира на ползвателите на платените пътища. В тази връзка, предвидена е възможността за заплащане на съответните такси по електронен път, чрез картово разплащане и в брой в пунктовете за продажба, както и да заплатят такса за електронна винетка и маршрутна карта чрез терминали за самотаксуване.

По отношение на възможностите за осигуряване на картово разплащане, в текста на

платената пътна мрежа и чрез т.нар. „карти за гориво“, издавани от различни търговци, чрез които се осъществяват безкасови регистрации на разплащанията, посредством карти или чипове, които отчитат транзакцията. За целта, законопроекът предвижда задължение за Агенция „Пътна инфраструктура“ да сключва договори с подобни търговски субекти при еднакви и публично известни общи условия.

На следващо място, за да се гарантира лесният и непрекъсван достъп на ползвателите до терминалите за самообслужване, Агенция „Пътна инфраструктура“ ще определя местата, на които същите да бъдат разполагани, за да може да се постигне и равномерно им разпределение по протежението на платената пътна мрежа.

Пунктовете за продажба се предвижда да бъдат разполагани най-малко на гранично контролно-пропускателни пунктове или в близост до тях, в областните градове на страната, както и по протежение на платената пътна мрежа, за да може да се осигури възможност за заплащане на пътните такси при влизане и излизане от България, съответно – да се гарантира наличието на подобни пунктове във всеки областен център на страната и по протежение на платената пътна мрежа, с оглед достъпност до ползване на последната и удобство за ползвателите при заплащане на дължимите такси.

В законопроекта се предвижда Агенция „Пътна Инфраструктура“ да сключва договори с търговци по смисъла на Търговски закон, които желаят да извършват дейност по събиране/инкасиране на вземания за такси за ползване на платената пътна мрежа. Предвижда се Агенция „Пътна Инфраструктура“ да заплаща на тези търговци комисионна в определен размер, който ще бъде еднакъв за всички оператори, които желаят да сключат подобен договор с Агенция „Пътна Инфраструктура“. Договорът ще се сключва при общи условия, т.е. при един и същи условия и цени, с всички търговци, които отговарят на предварително определени от Агенция „Пътна Инфраструктура“ изисквания.

Предметът на този договор ще обхваща задължението на търговеца да осигури на Агенция „Пътна Инфраструктура“ възможност да получава плащания с банкови карти и други платежни средства, одобрени от Агенция „Пътна Инфраструктура“ и плащания в брой в търговските си обекти, на такси за ползване на пътната мрежа, срещу което ще получава комисионна в определен размер. По съществуто си, този договор би могъл да бъде окачествен като такъв за инкасиране на суми, на публични вземания.

Агенция „Пътна Инфраструктура“ ще определи отнапред условията, на които

определени от Агенция „Пътна Инфраструктура“ или респективно в Наредбата по чл.10, ал.7 от Закон за пътищата изисквания и ще бъдат приложими еднакви общи условия и цени, като няма да е налице подбор между предлагани от тях условия, Агенцията ще определя, съобразно своите нужди, местата, на които да се разкрийт пунктове за продажба.

Същевременно се предвижда Агенция „Пътна Инфраструктура“ да сключва договори и с останалите участници, предоставящи услуги, свързани с функционирането на електронната система за събиране на такси за изминато разстояние - доставчиците на услуги за електронно събиране на такси за изминато разстояние и доставчиците на деклариран данни (доставчиците на данни относно местоположението на ППС на пътя и изминатото разстояние, получени чрез глобална навигационна сателитна система). По отношение на сключваните договори важи посоченото по-горе – същите ще се сключват при общи условия, т.е. при един и същи условия и цени, със всички търговци, които отговарят на предварително определени със Закон за пътищата и Наредбата по чл.10, ал.7 от Закона условия.

Предметът на договорите с доставчиците на услуги за електронно събиране на такси за изминато разстояние ще обхваща задължението на търговеца по събиране на данни за позицията на превозните средства на пътя и изминатото от тях разстояние, изчисляване и събиране на дължимите от техните потребители тол такси, срещу което ще получава комисионна в определен размер.

Предметът на договорите с доставчиците на деклариран данни ще обхваща задължението на търговеца по събиране и предоставяне на данни за позицията на превозните средства на пътя и изминатото от тях разстояние, срещу което ще получава комисионна в определен размер.

Подробна уредба на взаимоотношенията между Агенция „Пътна инфраструктура“, доставчиците на услуги за електронно събиране на такси за изминато разстояние и доставчиците на деклариран данни, са предмет на наредбата по чл.10, ал.7 от Закон за пътищата.

С проекта на закон за изменение и допълнение на Закон за пътищата се въвеждат принципите на тол таксуването и се регламентират спецификите на отделните „тол продукти“ – електронната винетка, маршрутната карта и таксуването на база изпратени от превозното средство бордово устройство данни относно изминатото от него

начин ограничаващ рисковете от нерегламентирано ползване на платената пътна мрежа, както следва:

От 01 януари 2019 г., годишната винетна такса за 2019 г. за всички пътни превозни средства с обща технически допустима максимална маса над 3.5 тона е определена в размер на 60 на сто от регламентирания в чл. 25 и чл. 26 от Тарифа за таксите, които се събират от Агенция „Пътна инфраструктура“, тъй като същата ще бъде валидна до 16.08.2019 г., от който момент за съответната категория пътни превозни средства се дължи тол такса. От 01 януари 2019 г., месечна, седмична и дневна винетна такса през 2019 г. за тази категория пътни превозни средства, важи до 15 август 2019 г., независимо от датата на закупуване и валидизиране (перфориране), като целта е за пътните превозни средства с обща технически допустима максимална маса над 3.5 тона след 16.08.2019 г. да се заплаща само тол такса.

Доколкото към настоящия момент е възможно валидиране на винетен стикер след датата на закупуване, изрично се предвижда, че от 16 август 2018 г. платената годишна винетна такса и издадената хартиена винетка за пътни превозни средства с обща технически допустима максимална маса над 3.5 тона с българска или с чуждестранна регистрация, важи до 15 август 2019 г.

Също така, от 01 септември 2018 г. винетките за всички видове пътни превозни средства, се валидизират (перфорират) в рамките до 30 дни от тяхното закупуване.

За пътни превозни средства с обща технически допустима максимална маса до или равна на 3.5 тона, за които до датата на въвеждане на електронната винетка е заплатена винетна такса и е закупен винетен стикер, валидността на който изтича след 1 януари 2019г., е предвидена възможност за заявяване трансформирането на хартиения стикер в електронна винетка, като е предвиден преходен период до 31 януари 2019г. ползвателите да упражнят това право в пунктовете за продажба, които Агенция „Пътна инфраструктура“ разкрива по реда на чл.10а, ал.12 от закона.

Електронната винетка е продукт, базиран на период от време, предлаган на местни и чуждестранни ползватели на пътища, управляващи пътни превозни средства с обща технически допустима максимална маса до или равна на 3.5 тона. За разлика от режима, приложим при тежкотоварните превозни средства с обща технически допустима максимална маса над 3.5 тона, не се отчита времевото разстояние

потребителя. Във връзка с последното се въвежда и т.нар. „уикенд“ електронна винетка с валидност от 12:00 часа в петък до 23:59 часа в неделя на същата седмица.

Характерът на електронната винетка като електронен документ по смисъла на чл.3, ал.1 от Закона за електронния документ и електронните удостоверителни услуги води до необходимост от отмяна на съществуващата уредба относно документа, който се издава при заплащане на винетна такса. Генерирането на електронна винетка се отбелязва в електронната система за събиране на пътни такси и е свързано с възможности за по-ефективно осъществяване на дейностите по правоприлагане отколкото действащата към момента система базирана на стикер-винетка. Доколкото функционалностите на системата за събиране на пътни такси ще позволят електронен достъп на длъжностните лица, осъществяващи контрол по изпълнение на задължението за заплащане на винетна такса до всички данни, които имат значение за преценката относно законосъобразното ползване на платените пътища, е въведено ограничение за последните да изискват представянето на издадената електронна винетка или доказателства за извършеното плащане.

Предвижда се размерът на дължимата за плащане тол такса да се определя въз основа на реално получени декларирани тол данни или чрез закупуването на еднократна маршрутна карта, която дава право на ползвателя на пътя да измине предварително заявено от него разстояние по определен маршрут.

Маршрутната карта е тол продукт, базиран на период от време и изминато разстояние, предлаган на местни и чуждестранни ползватели на пътища, управляващи превозни средства с обща технически допустима максимална маса над 3.5 тона, които нямат монтирано бордово устройство или друго устройство за проследяване на база глобална навигационна сателитна система, съвместимо с електронната система за събиране на таксите за изминато разстояние. Целта на законовото предвиждане на маршрутната карта е да се осигури възможност за ползване на платената пътна мрежа на лица, които не разполагат със специализирано устройство за проследяване и на такива, които временно са възпрепятствани да използват монтираното устройство (например поради технически причини, прекратен договор с обслужващия ги доставчик за електронно събиране на такси за изминато разстояние и др.). Данните за превозното средство, маршрута и планираната дата на пътуване ще бъдат предоставяни от потребителя, като на тяхна база системата ще изчисли дължимата такса за изминат участък, която потребителят заплаща предварително.

участъка, правила на таксуване, таксувано разстояние от участъка (информация за дължината, която да бъде използвана като основа за изчисляване на тол таксата за участъка), реалната дължина на участъка (действителната измерена дължина на участъка, за който се събира тол такса), часови категории, приложими за участъка, категория на местоположение на участъка, и други. Данните се изпращат на доставчика на услуга по електронно събиране на такси за изминато разстояние, с когото потребителят има сключен договор за електронно събиране на такси за изминато разстояние. Последният от своя страна обработва постъпилите данни и съставя и изпраща декларация на такса за изминато разстояние (тол декларация) към Електронната система за събиране на тол такси, оперирана от Агенция „Пътна инфраструктура“, в качеството ѝ на лице, събиращо пътни такси. Агенция „Пътна инфраструктура“ начислява дължимата такса на доставчика на услугата по електронно събиране на такси за изминато разстояние, който я заплаща независимо дали е получил плащане от регистрирания при него потребител.

В случай, че ползвателят на платената пътна мрежа няма монтирано бордово устройство, а друг вид система за проследяване базирана на данни получавани от глобална навигационна сателитна система, данните от същото могат да бъдат изпращани от доставчика на деклариранни данни, с когото потребителят е в договорни отношения на доставчика на услуга за електронно събиране на такси за изминато разстояние или директно на лицето, събиращо пътни такси, които след допълнителна обработка да изчисляват дължимата такса. В този случай дължимата такса се начислява директно на ползвателя на платената пътна мрежа, като доставчикът на деклариранни данни няма задължения във връзка със събирането ѝ.

Описаните по-горе отношения са предмет на подробна уредба в Наредбата по чл.10, ал.7, като същността на взаимовръзките между участниците в електронната система за събиране на пътни такси мотивира необходимостта от създаване на регистри на доставчиците на услуга за електронно събиране на такси за изминато разстояние. Действащата нормативна уредба предвижда създаването единствено на регистър на доставчиците на ЕУЕСТ, като относно реда за вписване в него се препраща към чл. 3 от Решение 2009/750/ЕО за определяне на Европейската услуга за електронно събиране на такса за изминато разстояние и нейните технически елементи (ОВ, L 268/11 от 13 октомври 2009).

Със законопроекта се предвижда създаването и на отделен национален регистър на

Изрично са формулирани изискванията за вписване на двете категории доставчици на услуга за електронно събиране на такси за изминато разстояние в съответните регистри в съответствие с предвижданията на Решение 2009/750/ЕО за определяне на Европейската услуга за електронно събиране на такса за изминато разстояние и нейните технически елементи (ОВ, L 268/11 от 13 октомври 2009), с цел постигане на яснота и максимална осведоменост на задължените лица.

Доколкото изискванията са едни и същи и за националните доставчици на услуга за електронно събиране на такси за изминато разстояние и за доставчиците на ЕУЕСТ, търговци, които отговарят на същите, могат да заявят желанието си за вписване в един от двата регистъра. В случай обаче, че същият възнамерява да предоставя услуга на ЕУЕСТ и се впише в съответния регистър, за него се въвежда задължение, в рамките на 24 месеца след регистрацията си да сключи договори за ЕУЕСТ, които покриват всички области на ЕУЕСТ. Доставчикът на ЕУЕСТ осигурява по всяко време своето покритие върху всички области на ЕУЕСТ. В случай на промяна на областите на ЕУЕСТ или при всяка друга причина, която нарушава пълното покритие, той възстановява пълното покритие в срок от шест месеца. Предвиждането е в съответствие с чл. 4 от цитираното Решение 2009/750/ЕО.

Подробна уредба на изискванията за вписване в съответните регистри на доставчиците на услуги за електронно събиране на такси за изминато разстояние и за осъществяване на дейността на последните и на дейността на доставчиците на декларирани данни са предмет на наредбата по чл.10, ал.7 от Закон за пътищата.

Допълнени са правомощията на Помирителната комисия към Министерството на регионалното развитие и благоустройството да разрешава, както споровете между лицето, събиращо пътните такси и доставчиците на ЕУЕСТ, така и тези с националните доставчици на електронна услуга за събиране на такси за изминато разстояние. С оглед систематизиране на правната уредба, касаеща принципите на функциониране на смесена система за заплащане на такса за изминато разстояние, компетентността и правомощията на Помирителната комисия са предмет на подробна регламентация от Наредбата по чл.10, ал.7.

Със законопроекта се предвижда, че Агенция „Пътна инфраструктура“ осъществява съобразно своите компетенции правомощията на държавата във връзка със събиране на

поеме функциите на дирекция „Пътни такси и разрешителни“, свързани със събирането на таксите по чл.10 от Закона за пътищата и на което да бъдат възложени допълнителни функции, свързани със спецификите на електронна система за събиране на таксите за ползване на платената пътна мрежа. Структурата и дейността на специализирано звено „Национално тол управление“ са предмет на уредба в Правилника за структурата, дейността и организацията на работа на Агенция "Пътна Инфраструктура".

В тази връзка са допълнени правомощията на Агенция "Пътна Инфраструктура", като изрично е предвидено, че същата осъществява функциите на лице, събиращо пътни такси и осъществяване контрол и надзор върху доставчиците на услуги за електронно събиране на такси за изминато разстояние. В допълнение към дейността на Агенцията като лице, събиращо пътни такса, се предвижда същата да организира разпространяването и поддръжката на бордови устройства, отговарящи на съответните технически изисквания, посочени в Решение 2009/750/ЕО за целите на тол таксуването; да регистрира ползватели на платената пътна мрежа, притежаващи такива устройства, които не са сключили договор с доставчик на услуга за електронно събиране на такси за изминато разстояние или доставчик на декларирани данни, за целите на тол таксуването; да контролира наличността по баланс за авансово платени тол такси и да извършва дейностите по усвояване на дължимите суми от наличността по него. Целта е да бъде предоставена възможност на всяко лице, което няма сключен договор с доставчик на услуга за електронно събиране на такси за изминато разстояние или доставчик на декларирани данни, законосъобразно да ползва платената пътна мрежа след регистрация в Агенция „Пътна инфраструктура“ и предплащане на тол такси посредством зареждане на баланс, от който Агенцията да усвоява суми, дължими за реално изминато разстояние.

Във връзка с осигуряване на възможност на Агенция „Пътна инфраструктура“ да възлага обществени поръчки, както по повод дейности, свързани с управлението на пътищата, така и за дейности, свързани с опериране и управление на Електронната система за събиране на пътни такси, е предвидено съответно допълнение на чл. 21в, ал.1, т.7 от Закона.

Предлаганите структурни промени, изразяващи се в създаването на ново специализирано звено, се налагат с цел осигуряване на възможност за ефективно управление на електронна система за събиране на таксите за ползване на платената пътна мрежа и спазване на изискванията за оперативна съвместимост със системите на

събиране на таксите за ползване на платената пътна мрежа и по надзор и контрол върху лицата, предоставящи услуги по електронно събиране на такси за изминато разстояние.

Съгласно цитирания Доклад на Световната банка, в частта относно механизмите за функциониране на системата е предвидена възможността за създаване на т.нар. „Предприятие със специална цел“, което да осъществява част от функциите на Държавата по експлоатиране на тол системата и събиране на таксите за ползване на пътищата в България. В Доклада е отправена препоръка относно структурирането на това Предприятие като част от държавната администрация или като отделен субект, 100% държавна собственост. При отправяне на законодателното предложение е отчетено обстоятелството, че в Агенция „Пътна инфраструктура“ е съсредоточен експертен капацитет, разполагащ с необходимите знания за пътната мрежа, управление на трафика и спецификите на тол системата, чиято експертиза може да бъде използвана при въвеждането на тази сложна и уникална по рода си система, както и при последващото ѝ опериране. На следващо място, при преценка кой от препоръчаните от Световната банка варианти е най-целесъобразен – възлагане на функциите по управление на тол системата на държавен орган или частен субект, е взето предвид, че данните, които ще съдържа тол системата са чувствителни, във връзка с което не е препоръчително допускането на достъп на трети частни субекти до тази информация с цел запазване националната сигурност и интересите на населението.

Вносител: